

Kerhotoiminnan käsikirja

Vastuhenkilö:
kehityspäällikkö
Virpi Skippari
p. 044 783 0302
virpi.skippari(a)4h.fi

Sisällys

- [1 Johdanto](#)
- [2 4H-kerho ja 4H-yhdistys](#)
- [3 4H-kerhojen sisällöt - erilaiset kerhot](#)
- [4 Kerhojen ohjaus](#)
  - [4.1 Ohjaajien rekrytointi](#)
  - [4.2 Ohjaajana toimimisen edellytykset](#)
  - [4.3 Ohjaajien tehtävät, vastuut ja oikeudet](#)
  - [4.4 Kerhonohtajien kouluttaminen](#)
  - [4.5 Ohjaajien tuki, palkitseminen ja motivointi](#)
- [5 Kerhon toiminta](#)
  - [5.1 Turvallisuus kerhossa](#)
  - [5.2 Järjestön vakuutukset](#)
  - [5.3 Ryhmäkoko ja ikärajat](#)
  - [5.4 Kerhojen talous](#)
  - [5.5 Palautteen kerääminen](#)
- [6 Kerhotoiminnan aineistot](#)
- [7 Viestintä](#)

Johdanto

Kerhot ovat merkittävin osa 4H-toimintaa, niissä luodaan perusta myöhemmälle 4H-harrastukselle. 4H-kerhoja ja muita ryhmiä toimii noin 3000 kpl ja kokoontumiskertojen osallistujamäärä on lähes 600 000. Kerhojen ohjaajana toimiminen on tärkeä nuorisotyön ja nuorten työllistämisen muoto. Kerhot ovat tärkeitä!

Kerhotoiminnan käsikirjassa kuvataan, miten kerhotoiminta tulisi järjestää 4H-yhdistyksessä. Yhdistyksen hallitus täydentää käsikirjaan yhdistyksen tiedot ja hyväksyy käsikirjan yhdistyksen käyttöön.

Käsikirjassa on mukana 4H-yhdistysten kerhotoiminnan *hyviä käytäntöjä*, joista on toivottavasti iloa kerhotoiminnan kehittämisessä.

4H-kerho ja 4H-yhdistys

4H-kerhojen sisällöt – erilaiset kerhot

4H-kerhot on suunnattu ensisijaisesti yli 6-vuotiaille. Kerhot voivat olla joko **yleiskerhoja** tai **teemakerhoja** riippuen osallistujien iästä, kerhovuosien määrästä ja kiinnostusten kohteista. 4H-kerhot voivat olla vapaamuotoista harrastustoimintaa mutta myös kunnan ostamaa **koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa** tai **koulujen kerhotoimintaa**. 13-17-vuotiaille pyritään järjestämään omaa ryhmätoimintaa. 4H-klubit on tarkoitettu yli 18-vuotiaille. Jokainen klubi on osallistujiansa näköinen, jäsenet suunnittelevat toiminnan sisällön itse. Useimmat klubit toimivat ympäri vuoden.

Järjestön toiminta-ajatuksen mukaisesti kerhotoiminta tukee lasten ja nuorten tasapainoista kehitystä ja kasvamista vastuuseen edistämällä

- omatoimisuutta ja arjen taitoja
- yrittäjyyttä ja työelämävalmiuksia
- yhteistyötaitoja
- kansainvälisyyttä ja
- luonnon ja ympäristön kunnioitusta

Kerhotoiminnassa käytettävät menetelmät ovat tekemällä oppiminen ja yhdessä tekeminen. 4H-kerhossa opitaan yhdessä tekemällä, leikkimällä ja liikkumalla.

Yleiskerhoissa tarjotaan lapsille monipuolisia oppimiskokemuksia, eli kokeillaan ja tehdään erilaisia asioita. Aihepiirejä ovat arjen- ja kädentaidot, metsä, luonto ja ympäristö, eläimet, teknologia, vuorovaikutus, kansainvälisyys sekä työtä ja omaa rahaa.

Teemakerhoissa keskitytään yhteen aiheeseen. Teemakerho voi olla ajallisesti rajattu. Teemakerhoja ovat esim. yrityskerho, eräkerho, heppakerho, mopokerho ja kokkikerho.

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestettäessä noudatetaan lainsäädäntöä (Perusopetuslaki) sekä Opetushallituksen (www.edu.fi) ja järjestäjäkunnan antamaa ohjeistusta.

Koulujen kerhotoiminnan elvyttämiseen OPM on osoittanut määrärahoja vuodesta 2008. Avustus myönnetään opetuksen järjestäjälle, joka voi halutessaan käyttää kolmatta sektoria kerhojen käytännön toteuttajana.

Kerhojen ohjaus

4H-kerholla on aina ohjaaja. **Kerhon apuohjaaja** (13+) toimii kokeneemman ohjaajan kanssa. **Kerhonohtaja** on alle 18-vuotias ohjaaja. Aikuista kerhonohtajaa kutsutaan **aikuisohjaajaksi**.

Ohjaajien rekrytointi

Kerhojen ohjaajina voivat toimia sekä nuoret että aikuiset. Nuoret kerhonohtajat ovat usein itse olleet ensin kerholaisia, mutta yleistynyt on myös nuorten rekrytointi suoraan oppilaitoksista 4H-kerhonohtajiksi. Tällöin koulutuksessa tulee painottaa nuorille 4H-toiminnan peruseriaatteita ja toimintatapoja. Ohjaajaksi kasvaminen on tärkeä osa nuorisotyötä, toimiessaan kerhonohtajana nuori on siis itse nuorisotyön kohteena.

"Kerhonohtajien rekrytoinnissa käytetään www.mol.fi sivuja. Ilmoitus laitetaan hyvissä ajoin keväällä. Kiinnostuneita on riittänyt, hakijat ovat pääasiassa opiskelijoita. Hakijat haastatellaan ja parhaat valitaan ohjaamaan kerhoja." (Kajaanin 4H-yhdistys)

"Kerhonohtajien koulutusta järjestetään Lääninhallituksen rahalla lukioiden kanssa yhteistyössä. Osallistujat saavat yhden opintoviikon. Koulutukseen kuuluu kuusi kertaa kerhonohtajamista. Osa koulutuksen käyneistä jää ohjaajiksi." (Vantaan 4H-yhdistys)

"Toiminnanjohtaja käy tukioppilaiden tapaamisessa kertomassa mahdollisuudesta toimia kerhonohtajana. Tukioppilaat ovat jo osittain valmiiksi koulutettuja, reippaita ja monesti innokkaita ja ennakkoluulottomia lähtemään mukaan kerhonohtajaksi." (Kälviän 4H-yhdistys)

Ohjaajana toimimisen edellytykset

Yhdistys päättää kerhonohtajan alaikärajan. Alaikärajaa määriteltäessä on hyvä ottaa huomioon kerholaisten määrä, kerhotila sekä ohjataan yksin vai parina. Suositeltavaa on, että alle 18-vuotiaat ohjaavat kerhoa pareina.

Kerhonohtajat käyvät järjestön oman Osaava kerhonohtaja -koulutuksen. Aikuisohjaajat perehdytetään 4H-työn keskeisiin sisältöihin ja aikuisille teemakerhojen ohjaajille järjestetään koulutus vähintään 4H-toiminnan ja kerhotyön perusasioita.

Ohjaajien tehtävät, vastuut ja oikeudet

Kerhonohtajan tehtävät:

- Innostaa ja ohjaa kerholaisia suunnittelemaan kerhon ohjelmaa
- Organisoii kerhotapaamiset
- On kerholaisten tukihenkilö
- Asettaa kerhossa rajoja ja pitää huolta turvallisuudesta
- Luo kerhoon hengen
- Raportoii kerhon toiminnasta 4H-toiminnanjohtajalle

Kerhonohtajalla on oikeus perehdytykseen, koulutukseen ja tukeen.

Kerhonohtajien kouluttaminen

Kerhonohtajien kouluttamiseksi olemassa on:

- Kerhonohtajille suunnattu
  - **Osaava kerhonohtaja -koulutus**
  - **4H-Kerhonohtajapaketti**, sisältö Osaava kerhonohtaja -opas, 4H-päiväkirja, 4H-passi, kynä, kokouskansio, kerhon ilmoitusjulistie.
- Kouluttajille suunnattu
  - **Koulutan kerhonohtajia -koulutus**
  - Materiaalina käytetään Osaava kerhonohtaja –koulutuksen materiaalia

Kerhonohtajien kouluttamisen työnjako järjestössä:

4H-liitto

- Kouluttaa kerhonohtajakouluttajat
- Tekee ja päivittää kerhonohtajakoulutuksen koulutusrungon
- Tuottaa ja päivittää kerhonohtajakoulutuksen materiaalin
- Tukee kerhonohtajakouluttajia
- Tuottaa koulutuspaketteja kerhonohtajien lisäkoulutukseen

4H-yhdistys

- Organisoii ja toteuttaa kerhonohtajakoulutukset yhteistyössä alueen yhdistysten kanssa
- Huolehtii, että ohjaajat osallistuvat koulutukseen
- Tiedottaa koulutuksista kerhonohtajille ja järjestää kuljetukset koulutukseen
- Perehdyttää kerhonohtajat
- Järjestää kerhonohtajille näiden tarvitseman tuen, esim. säännölliset tapaamiset
- Järjestää kerhonohtajille lisäkoulutusta

Ohjaajien tuki, palkitseminen ja motivointi

Toiminnanjohtaja järjestää kerhonohtajille ja aikuisohjaajille näiden tarvitseman tuen:

- ohjaajien koulutus ja aikuisohjaajien perehdytys
- yhteyshenkilö, johon voi ottaa yhteyttä aina tarvittaessa
- ohjaajien yhteiset tapaamiset vähintään kerran kerhokauden aikana (etenkin nuorille ohjaajille); tapaamiset voi järjestää OK-Opintokeskuksen opintokerhona
- yhteydenpito henkilökohtaisesti kerhonohtajiin säännöllisesti
- materiaali; ohjaajan oppaat, **Kerhomeili**, 4H-nettisivut jne.
- ohjaajien kehityskeskustelut

Toiminnanjohtaja perehdyttää uudet kerhonohjaajat. Perehdytyksessä hyvä muistilista aikuisohjaajan ja kerhonohjaajan sopimus pohja. Perehdytyksen yhteydessä sopimus täytetään ja siitä annetaan oma kappale kerhonohjaajalle. Sopimuksen lisäksi perehdytyksessä on hyvä käsitellä ainakin seuraavat asiat:

- Kerhojen ilmoittautumis- ja jäsenmaksukäytännöt ja jäsenkortit
- Kerhotarvikkeiden hankinta ja säilytys
- Kerhon säännöissä huomioon otavat asiat ja turvallisuus
- Kerhotilan mahdolliset tavara- tai kalustevahingot, miten toimitaan?
- Kerhomeili ja muut tiedonlähteet
- Tiedottaminen kerholaisille
- Yhteydenpito yhdistykseen

Ohjaajien tukeminen perehdyttämisen jälkeen on erittäin tärkeää. Tuen pitäisi sisältää vähintään nämä asiat:

- Ohjaajien yhteiset, säännölliset tapaamiset, vähintään kerran syksyllä ja kerran keväällä
- Säännölliset henkilökohtaiset yhteydenotot kerhonohjaajiin
- Aikuinen (toiminnanjohtaja/ohjaaja tai aikuisohjaaja) käy kerhossa ainakin kerran syksyllä ja kerran keväällä ja antaa palautetta ohjaajalle
- Palkitseminen; esim. alennusta yhdistyksen retkistä, muistaminen vuosikokouksessa kunniakirjalla tai stipendillä
- Kerhoideoita tai tietoa mistä niitä etsiä
- Koulutusta tarjotaan

Lisäksi kerhonohjaajia voi tukea monin muin tavoin, mm.

- Toiminnanjohtaja tai vastaava on mukana ensimmäisellä kerhokerralla katsomassa tilat, avaimet tms.
- Kirjallinen kerhosuunnitelma nähtäväksi toiminnanjohtajalle
- Ohjaaja palauttaa kuukausiraportin henkilökohtaisesti 4H-toimistolle, samalla käydään läpi seuraava kuukausi
- Sopimuksen seuranta: katsotaan sopimus uudelleen läpi vuoden vaihteessa, ovatko asiat ok
- Yhdistys hankkii tai auttaa hankkimaan askartelu- ym. tarvikkeita

Kerran kuussa kokoontuvassa "kerhonohjaajien kerhossa" suunnitellaan tulevan kuukauden ohjelmaa ja esimerkiksi harjoitellaan kerhoissa leikittäviä leikkejä ja askarrellaan. (Hyvinkään 4H-yhdistys)

Kerhon- ja aikuisohjaajien palkitseminen:

Palkitsemistapa	Aikuisohjaajat	Kerhonohjaajat
Rahapalkkiot / työkorvaukset	Ei suositeta maksettavaksi	6 € /kerta
Lisät:		
<ul style="list-style-type: none"> koulutuslisä / koulutus (Osaava kerhonohjaaja, lastenhoito, leiriohjaaja, ensiapu- ja turvallisuus) 		1 € / koulutus
<ul style="list-style-type: none"> kokemuslisä (1 v ja 3 v jälkeen) 		1 € / lisä
Kustannusten korvaukset:		
<ul style="list-style-type: none"> Tarvikekustannukset 	Korvataan	Korvataan
Matkakustannukset	Korvataan, kun matka on väh.10 km	Korvataan, kun matka on väh.5 km
	Verohallinnon päätöksen mukaan	Verohallinnon päätöksen mukaan
4H-ansiomerkit	Käytetään	Ei käytetä
Valtakunnallisten kunniamerkkien hakeminen	Käytetään	Ei käytetä
Stipendit		
4H-säätiö	Aikuisohjaajastipendi	Käytetään
Yhdistysten stipendit	Ei käytetä	Käytetään
OP-stipendit	Ei käytetä	Käytetään
Muut yhteistyökumppanit	Ei käytetä	Käytetään
Merkkipäivämuistamiset	Käytetään	Ei käytetä
(50-, 60-, 70-, 80-, 90-v.)		
Yhteiset tilaisuudet, matkat, seminaarit	Käytetään	Käytetään

Kerhon toiminta

Turvallisuus kerhossa

Toiminnanjohtaja ja kyseisen kerhon ohjaajat tekevät yhdessä kerholle **turvallisuussuunnitelman**. Suunnitelmaan kartoitetaan kerhotoiminnan riskit, suunnitellaan riskien ennaltaehkäisy sekä kirjataan toimenpiteet hätätilanteissa. Suunnitelmaan kirjataan myös puhelinnumerot (toiminnanjohtaja, terveyskeskus tai terveysneuvonta, yleinen hätänumero), joihin ollaan yhteydessä tapaturma- tms. tilanteissa. Turvallisuuksuunnitelma päivitetään aina kerhokauden alkaessa ja ohjaajan vaihtuessa.

On tärkeää, että kerhonohjaajalla on tiedossa (esim. kerhon päiväkirjassa) **kerholaisten vanhempien yhteystiedot**, jotta heihin voidaan olla viipymättä yhteydessä tapaturma- tms. tilanteissa. On hyvä myös selvittää etukäteen kerholaisten mahdolliset sairaudet ja lääkitykset, jotka voivat aiheuttaa erikoistilanteita.

Kerhokauden alkaessa kerhonohjaajien kanssa **tutustutaan kerhotilaan**, selvitetään poistumistiet, sammuttimien sijainti ym. turvallisuuden kannalta oleelliset asiat. Ohjaajia muistutetaan valvontavelvollisuudesta kerhotilanteissa.

Kerhonohjaajilla tai kerhotilassa tulee olla aina **ensiapupakkaus**, josta löytyvät mm. sidetarvikkeet ja kylmäpakkaus.

Fyysisen turvallisuuden lisäksi kerhonohjaajille painotetaan myös turvallisuuden tunteen tärkeyttä: sitä, että kerhossa ketään ei kiusata ja että kerhoon on kiva tulla.

Esimerkki yleiskerhon turvallisuussuunnitelmasta

Riski	Ennaltaehkäisy	Toimenpiteet
Haava saksista tai veitsistä	Muistutetaan varovaisuudesta ennen toiminnan aloittamista. Valvonta.	Haavan puhdistaminen, laastari/sitominen. Jos verenvuoto on runsasta, ei tyrehytä tai haava on syvä soitto terveyskeskukseen tai terveysneuvontaan, yhteys vanhempiin sekä tarvittaessa lääkärikäynti. Ilmoitus toiminnanjohtajalle.
Pään lyöminen juostessa, mahdollinen aivotärähdys	Kerhon säännöt, juostaan vain ulkona. Valvonta.	Lepo, soitto terveyskeskukseen ja tarvittaessa käynti lääkärissä. Yhteys vanhempiin ja toiminnanjohtajaan.

Nilkan nyrjähdys	Kerhon säännöt, juostaan vain ulkona. Valvonta.	KKK (kylmä, kompressi, kohoasento), soitto terveyskeskukseen ja tarvittaessa käynti lääkärissä. Yhteys vanhempiin ja toiminnanjohtajaan.
------------------	---	--

Esimerkkejä teemakerhojen turvallisuussuunnitelmista

Koira puree	Kerhoon vain lapsiystävällisiä koiria. Kerholaisten kanssa puhutaan etukäteen koiran kanssa olemisesta. Valvonta.	Haavan puhdistus ja sitominen, käynti lääkärissä. Yhteys vanhempiin ja toiminnanjohtajaan.
Putoaminen hevosen selästä	Hevoset jaetaan ratsastajan taitojen mukaan, kokemattomilla taluttaja. Valvonta.	Lepo, soitto terveyskeskukseen, tarvittaessa lääkärissäkäynti. Yhteys vanhempiin ja toiminnanjohtajaan.
Palovamma leipoessa	Muistutetaan varovaisuudesta etukäteen. Valvonta.	Palanut kohta kylmään veteen vähintään 10 minuutiksi. Soitto terveyskeskukseen, tarvittaessa käynti lääkärissä. Yhteys vanhempiin ja toiminnanjohtajaan.
Sahaa haavan sormeeseen	Muistuttaminen turvallisista työtavoista etukäteen. Valvonta.	Haavan puhdistus ja sitominen. Tarvittaessa soitto terveyskeskukseen ja lääkärissäkäynti. Yhteys vanhempiin ja toiminnanjohtajaan.
Putoaa mönkijän kyydistä	Ohjaaja tutustuu etukäteen TOP-tehtäväpölkissä olevaan aineistoon "Hyppää mönkijän kyytiin" ja noudattaa ohjeita. Muistuttaminen turvallisuudesta etukäteen. Valvonta.	Lepo, soitto terveyskeskukseen, tarvittaessa lääkärissäkäynti. Yhteys vanhempiin ja toiminnanjohtajaan.

Kerhonohjaajille on hyvä järjestää **ensiapukoulutusta**, vähintään SPR:n neljän tunnin laajuinen Hätäensiapu -kokonaisuus.

Osana kerho-ohjelmaa on hyvä olla "**Turvallisen kerhon huoneentaulun**" tekeminen yhdessä kerholaisten kanssa. Esimerkkejä turvallisen yleiskerhon säännöistä:

1. Noudatan kerhon ohjelmaa.
2. En poistu kerhotilasta ilman lupaa.
3. Pidän tavarat hyvässä järjestyksessä.
4. En kiusaa ketään.
5. Ilmoitan vahingoista tai tapaturmista heti kerhon ohjaajalle.
6. Juoksen vain ulkona.

7. Kuuntelen ohjaajaa tarkasti
8. Matkoilla kerhoon ja kotiin noudatan liikennesääntöjä.

Kerholaisten **kuljettamista** omalla autolla on syytä miettiä tarkasti etukäteen. Esimerkiksi päiväkodeissa työntekijät eivät nykyisin kuljeta lapsia omalla autollaan. Jos kerhonohtaja tai toiminnanjohtaja kuljettaa kerholaisia omalla autollaan kerhomatkoilla on syytä pyytää vanhemmilta etukäteen lupa kuljettamiseen. Retkelle osallistumiseen on myös syytä pyytää lupa vanhemmilta, jotta vanhemmat varmasti ovat tietoisia retkelle osallistumisesta.

Kerhon **retket ja leirit** ovat erikoistilanteita, joissa riskit ovat erilaisia ja suurempia kuin tavanomaisessa kerhotoiminnassa (esim. uinti). Ennen retkiä ja leirejä toiminnanjohtaja ja ohjaajat käyvät yhdessä läpi 4H-leirin turvallisuussoppaan ja tekevät asianmukaiset turvallisuussuunnitelmat.

Järjestön vakuutukset

4H-järjestöllä on toiminnan vastuuvakuutus sekä 4H-tapahtumia koskeva tapaturmavakuutus nuorisojäsenille. Tapaturmavakuutus koskee myös kerhonohtajia. Aikuisohjaajien tapaturmavakuutus vastaa nuorison tapaturmavakuutusta korvaussummiltaan ja -ehdoiltaan. Vakuutus on voimassa 4H-tilaisuuksissa sekä välittömällä matkoilla kodin ja harrastepaikan välillä. Järjestöllä ei ole keskitettyjä omaisuusvakuutuksia.

Tapaturmavakuutus koskee jäseniä **valvotuissa 4H-toiminnan tilaisuuksissa ja tapahtumissa** sekä näihin liittyvillä **kotimaan ja ulkomaan** matkoilla (ei ole kuitenkaan matkavakuutuksen laajuinen). Tilaisuuden tulee olla 4H:n järjestämä tai osallistumisen tilaisuuteen tulee tapahtua 4H:n ryhmänä.

Tilaisuuden valvojana voi olla toiminnanjohtaja, aikuisohjaaja tai kerhonohtaja. Valvojan ei tarvitse olla täysi-ikäinen eikä muutakaan ikärajaa ole. Vakuutus korvaa henkilövahinkoja.

Esimerkkejä siitä mitä järjestön vakuutukset korvaavat tai ei korvaa:

- Kerholaisen nimeä ei löydy yhdistyksen jäsenluettelosta. Tapaturmavakuutus ei ole voimassa.
- Kerholainen ei tottele ohjaajaa ja loukkaa itsensä. Järjestön tapaturmavakuutus korvaa jäsenten henkilövahingot 4H-tapahtumissa.
- Kerholainen kaatuu hippaleikissä ja uudet housut menevät rikki. Järjestöllä ei ole vakuutusta joka korvaisi revenneitä housuja eikä yhdistyksellä ei ole korvausvastuuta. Kerholaisen perheen kotivakuutus saattaa korvata esinevahingon.
- Aikuisohjaaja kuljettaa kerholaisia kotiin omalla autollaan ja tapahtuu onnettomuus. Liikennevakuutus korvaa henkilövahingot.
- Kerholaisen kännykkä varastetaan kerhon aikana. Yhdistyksellä ei ole korvausvastuuta eikä vakuutusta joka korvaisi. Jos asia ei selviä, vanhemmat tekevät rikosilmoituksen poliisille. Tällöin korvausta voi hakea kerholaisen vanhempien kotivakuutuksesta.

- Koulun lautasia rikkoutuu kokkikerhon aikana. Järjestöllä ei ole vakuutusta joka korvaisi. Yhdistyksen korvausvastuu riippuu siitä, mitä järjestämispaikan kanssa on etukäteen sovittu.

Ryhmäkoko ja ikäraajat

Harrastusryhmien koosta ei ole lainsäädäntöä eikä esim. Kuluttajaviraston ohjeita. Myöskään muita tahoja velvoittavia ryhmäkokoja koskevia säännöksiä ei ole olemassa.

4H-järjestön suosituksen mukaan

- ryhmäkoko 4H-kerhossa on 5-15 lasta / ohjaaja ja
- lapsille, joilla on koulussa avustaja, tulee järjestää avustaja myös 4H-kerhoon.

Yhdistys päättää kerhojen turvalliset ryhmäkoot.

Kerhojen ennakoilmoittautuminen on koettu hyväksi, tällöin etukäteen on tiedossa paljonko kerholaisia mihinkin kerhoon on tulossa. (Kälviän 4H-yhdistys)

Kerhojen talous

Oma varainhankinta soveltuu hyvin osaksi 4H-kerhon yrittäjäyyskasvatusta. Perinteisiä varainhankintakeinoja ovat mm. myyjäisten järjestäminen, lannoitesäkkien kerääminen, näytelmän harjoittelu ja esittäminen tai arpajaiset. Kerholaisten vanhempien innostaminen varainhankintaan helpottaa toiminnanjohtajan työtä.

4H-kerhot ovat osa 4H-yhdistyksen toimintaa ja niiden liiketapahtumat tulee merkitä yhdistyksen kirjanpitoon kerhojen toteuttaessa yhdistyksen sääntöjen mukaista toimintaa. Käytännössä tämä merkitsee, että kerhojen rahaliikenne hoidetaan yhdistyksen nimissä avatulla tilillä tai tileillä. Kerhokohtaista rahaliikennettä voidaan seurata alikirjanpidon avulla.

Mikäli kerhotoiminnassa kerätään jäseniltä tai vastaanotetaan tuotteiden ostajilta (esim. myyjäiset) käteismaksuja, kyseiset suoritukset täytyy viipymättä kirjata kirjalliseen käteismaksulistaan, johon otetaan rahansuorittajan tai vastaanottajan kuittaus. Maksuissa suositaan pankkisiirtoja.

Palautteen kerääminen

Kerhotoiminnan kehittämiseksi on hyvä kerätä säännöllisesti palautetta kerholaisilta, heidän vanhemmiltaan sekä kerhonohtajilta. Palautteen keräämisen helpottamiseksi on tehty lomakkeita, joita voi muokata omien tarpeiden mukaan. Lomakkeet löytyvät www.4h.fi -sivuilta.

- Palaute ohjaajilta toiminnanjohtajalle
- Palaute kerholaisilta
- Palaute vanhemmilta

Kerätystä palautteesta tehdään kooste. Koosteeseen kirjataan palautteen perusteella nousevat kehittämis ehdotukset. Palaute ja kehittämis ehdotukset esitellään yhdistyksen hallitukselle, hallitus päättää toimenpiteistä.

Kerhotoiminnan aineistot

Kerholaiselle

- 4H-esite

Kerhonojajalle

- 4H-kerhon päiväkirja
- Leikitään yhdessä -opas (verkkomateriaali)
- Osaava kerhonojaja -opas (verkkomateriaali)
- Hulinaopas (verkkomateriaali)
- TOP-tehtävät www.toptehtavat.fi
- Ympäristöviesti-TOP-teema 4H-järjestön ympäristöohjelman toteuttamiseen
- Suomen 4H-liiton nettisivut
- 4H-leirin turvallisuusopas

4H-yhdistykselle

- Kerhonojajan koulutusmateriaali, kouluttajan ja kerhonojajan aineistot
- 4H-Monikulttuurisuuskoulutus -kansio

Intran materiaali

- Rekrytoinnin kohderyhmät ja keinot sekä rekrytointivinkit
- Sopimukset
- Kerhonojajien koulutusaineisto
- Vakuutukset
- Kerhon turvallisuussuunnitelman pohja päiväkirjassa
- Tilastointikäsikirja
- Ohjaajan kehityskeskustelulomake

Viestintä

Kerhojen julkisuus kuvassa pyritään yhtenäisyyteen. Kerhojen ilmeen luomisessa apuna ovat mm.

- Topi-juliste
- Logo kerhotilan ovessa
- Ohjaajalla 4H-T-paita tai 4H-essu

Tärkeä osa kerhojen viestintää on säännöllinen yhteydenpito kerholaisiin ja heidän vanhempiinsa. Kerholaisille ja heidän vanhemmilleen tiedotettavia asioita:

- Kerhojen alkaminen ja ilmoittautuminen (kerhon nimi, kenelle suunnattu, milloin alkaa ja missä kokoontuu, ohjaajan tai toiminnanjohtajan yhteystiedot)
- Kerhon ohjelma (kerhokausi, päivät jolloin kerhoa ei ole, tarvittavat varusteet ja välineet)
- Mahdolliset ohjelmanmuutokset ja peruutukset
- Yhdistyksen retket, kurssit ja leirit
- Jäsenmaksu